Hispana Esperanto GAZETO

1a jaro Nov.-Dec. 1931 N-ro 8-9

OFICIALA ORGANO DE
HISPANA ESPERANTO ASOCIO

ORGANO OFICIAL DE LA
ASOCIACIÓN ESPERANTISTA ESPAÑOLA

Redakcio kaj Administracio:
SAGASTA, 10. - MADRID (HISPANUJO)

TIPOGRAFÍA CHULILLA Y ANGEL
Torrecilla del Leal, 17
Teléfono 71926

© Biblioteca Nacional de España

SECCION OFICIAL

ACTA XXIV

En Madrid, a 19 de junio de 1931, y como consecuencia de diversas entrevistas celebradas por los miembros del Comité Central de la Directiva de H. E. A., se resolvió proponer a los señores Vocales de la misma para Presidente provisional de nuestra Sociedad hasta la celebración del próximo Congreso Nacional de Esperanto, a D. Julio Mangada y Rosenorn, enviándoles la circular siguiente:

Madrid, a 20 de junio de 1931. Karega samideano: En la sesión plenaria del 27 de mayo de 1930, se acordó por unanimidad consultar oportunamente a los Vocales regionales para la elección de Presidente de nuestra Sociedad, y, en vista de las circunstancias en que se está desarrollando la vida nacional, el Comité Central de la Directiva de H. E. A. cree que ha llegado la oportunidad, y tiene el honor de proponer a usted para Presidente provisional, hasta la celebración del próximo Congreso Nacional de Esperanto, a D. Julio Mangada y Rosenorn.

El señor Mangada es sobradamente conocido de todos los esperantistas españoles; fué el fundador de nuestra Sociedad, y Vicepresidente de la Directiva provisional, presentando la dimisión de su cargo como un sacrificio glorioso en beneficio de H. E. A.; ha sido, y es, el primero y más firme defensor de nuestra actuación, y propulsor del desarrollo que hemos tenido; es Lingvokomitatano y Secretario fundador de nuestro Instituto Español de Esperanto; sus Revistas y sus libros acreditan su solvencia, y esperamos que con su habilidad y competencia logremos la consecución de nuestro ideal.

Ruego a usted que, a la mayor brevedad, se digne manifestar su parecer, porque en nuestra querida Patria estamos viviendo días de gran intensidad, y es de máxima conveniencia tener un Presidente que represente la Sociedad ante el Gobierno nacional.

Aprovecho esta ocasión para manifestar a usted el testimonio de mi más alta consideración y respeto.—El Secretario, *Mariano Mojado*.—V.° B.°: El Vicepresidente, *José Perogordo*.

Y no teniendo otros asuntos de que tratar, se dieron por terminadas nuestras entrevistas, acordando levantar la presente acta.—El Secretario, *Mariano Mojado*.—El Vicepresidente, *José Perogordo*.

ACTA XXV

En Madrid, a 13 de octubre de 1931, en el domicilio social de la Sociedad Esperantista Española, Sagasta, 10, se reunió el

© Biblioteca Nacional de España

Comité Central de la Directiva, en sesión ordinaria, bajo la presidencia del Vicepresidente D. José Perogordo, y con asistencia de D. Julio Mangada y Rosenorn, y, después de un cambio de opiniones sobre la buena marcha de la Sociedad, en vista de que los Vocales de la Directiva habían aceptado la candidatura del señor Mangada para Presidente provisional de la Sociedad, hasta la celebración del próximo Congreso Nacional de Esperanto, sin tener ningún voto desfavorable, se procedió a hacerle entrega de la Presidencia con todos los honores y derechos que le corresponden, deseándole un acierto completo en la dirección de nuestra Sociedad y ofreciéndole nuestra modesta colaboración con entera fidelidad para conseguir el objeto de nuestro ideal esperantista.

Inmediatamente de tomar posesión, el Presidente se expresó en conceptos sobre la necesidad de una labor activa, proponiendo celebrar en el próximo mes de mayo, en Madrid, un Congreso Nacional de H. E. A., e invitar a los esperantistas hispanos que están fuera de nuestra organización a colaborar en él, para lo que se tratarán los siguientes extremos:

I. (Particular de H. E. A.).—Consolidar de una vez nuestra Asociación, poniendo a votación el Reglamento definitivo publicado en el órgano oficial de la Asociación y tratar cuantos asuntos hayan sido propuestos por los miembros de H. E. A. y concernientes a ésta dentro del plazo que se determine.

II. (General para todos los esperantistas hispanos).—Proponer la celebración del Congreso Universal de Esperanto para 1933 en Madrid.

III. (General para todos los esperantistas hispanos).—Celebrar una exposición de trabajos escolares de Escuelas de todos los países del mundo, por medio del Esperanto, con una sección especial de las escuelas en que se enseñe esta lengua auxiliar internacional.

IV. (También general para todos los esperantistas hispanos).—Tratar cuantas iniciativas en bien general del Esperanto fuesen presentadas dentro del plazo que se determine.

El Presidente hizo constar: Que el primer punto concierne única y exclusivamente a los miembros de H. E. A.; pero que éstos habrán de tener muy presente en sus proposiciones lo que es exclusivo de H. E. A. y aquello que afecte a asuntos comprendidos en el punto IV, sin que puedan dar lugar a reclamación en el caso de que, por no haberlo así tenido en cuenta, el Comité organizador juzgase que la proposición o proposiciones fuese o fuesen incorporadas al punto IV.

Que los puntos II, III y IV requieren la colaboración de todos

© Biblioteca Nacional de España

los esperantistas hispanos, sin distinción de grupo u organización a que pertenezcan; y que, por tanto, H. E. A. invitará a todos los samideanos españoles a una franca y noble colaboración al margen de todo partidismo, desarrollando el Congreso Nacional con arreglo a normas fijas que se determinarán para encauzar la labor, sin mermar para nada ni en nada la libertad de expresión de los participantes.

Que el Comité organizador se debe integrar con la parte Central de la Directiva de H. E. A., con los señores D. Vicente Alonso, D. Luis Rodríguez Escartín, D. Emilio Barrios y D. José Artigas, de Madrid, y con los Vocales Regionales de la Directiva, sin perjuicio de nombrar subdelegados locales.

Que la cuota de congresista sea UNICA y de CINCO PESETAS.

Que se pida inmediatamente el voto a los Vocales Regionales para proceder lo antes posible a la iniciación de los trabajos de organización. (1).

También expuso el señor Presidente los trabajos particulares hechos cerca del señor Ministro de Instrucción pública, los cuales reiterará oficialmente ya, como Presidente de H. E. A., en pro del Esperanto, y que prometen grandes frutos en el progreso de nuestra labor; y, finalmente, mostró un proyecto de reorganización esperantista universal, debido al señor Julio Baghy, que había hecho suyo la Sociedad Esperantista Húngara, que era la que lo remitía, pidiendo a la Directiva de H. E. A. su opinión y proposición complementaria; que, marcando el proyecto orientaciones idénticas a las que viene propugnando nuestra Asociación, debía ésta sumarse a la Sociedad Esperantista Húngara y publicar lo esencial del proyecto en nuestro órgano oficial, y que, no obstante la respuesta favorable de la Directiva, conforme a la petición que se le hacía para antes del 1.° de enero próximo, este asunto sea también comprendido en el punto IV.

El Comité Central de la Directiva aprobó unánimemente todos los conceptos expresados y someterlos a la aprobación de los Vocales regionales para el más rápido cumplimiento de todo el programa. Y, no habiendo más asuntos de que tratar, se levantó la sesión.—El Secretario, *Mariano Mojado*.—V.° B.°: El Presidente, *Julio Mangada*.

---

(1) Se ruega encarecidamente a los señores Vocales Regionales que tengan la bondad de contestar lo antes posible a los puntos que preceden y enviar su decisión a la Secretaría de H. E. A., Abascal, 13, principal A. Madrid.—El Secretario, *Mariano Mojado*.

© Biblioteca Nacional de España

SECCION DE PROPAGANDA

ANTAŬEN!

Sí; «¡Adelante!» debe ser el grito entusiasta de cuantos se sientan poseídos del ideal zamenhofano para marchar sobre el aún no fácil camino en que desarrollamos nuestra acción; pero nosotros entendemos que, para avanzar en ese camino, no es necesario *derribar* a aquellos esperantistas que entienden alcanzar la *finalidad objetiva* sin ajustarse a los *procedimientos subjetivos* de unos o de otros.

No es culpa de nuestra Asociación Española Esperantista lo que viene ocurriendo en el campo esperantista español, pues nuestra organización se dió en el Congreso de Madrid un Reglamento simple y eficiente, habiendo alcanzado el fruto apetecible, conocido de cuantos integran la Asociación; pero siempre con la enemiga de algunos elementos, que, en vez de separarse y organizarse a su gusto, prefirieron continuar en ella para *torpedearla*, no consiguiéndolo en el Congreso de Sevilla, donde no pasó de la intención y donde se trataron asuntos diversos y no el Reglamento, como se asegura por quienes no tienen en su *haber esperantista* una mínima parte de los éxitos que puede presentar en el suyo H. E. A. Pero, preparadas bien las cosas por los *torpedeadores* para el Congreso de Oviedo, de éste sale *torpedeada* H. E. A., *haciendo agua* que consigue *achicar* hasta reparar la avería; y cuando se da por *hundida* H. E. A., ésta continúa su ruta y avanza felizmente hacia su objetivo, sin preocuparse de los que la *quisieron y quieren hundir*, dejando a éstos en libertad absoluta de decir y hacer lo que estimen. ¿Quién es el culpable, pues, de que H. E. A. no haya progresado más? ¿Dónde está el fruto ópimo de aquellos que no han hecho más que procurar *hundir* la Asociación Española Esperantista? Si en vez de tender a destruir H. E. A., hubiesen dedicado sus afanes a organizarse independientemente y a trabajar por el triunfo del Esperanto, su labor sería muy digna de loa; pero querer crear destruyendo lo creado, no puede aplaudirse ni tolerarse por quienes no nos resignamos a dejar destruir lo que nos costó mucho crear sin el concurso de ellos, ya que solamente y desde el primer momento su colaboración fué *maquiavélica*. Marchen, pues, *adelante* por su camino y vayan en paz y de triunfo en triunfo, y dejen que H. E. A. marche lánguidamente, poco a poco, muy despacio, pero sin descanso y sin vacilación, segura de que así irá lejos. Y, si quieren, súmense los éxitos de H. E. A. y los trabajos de los *heaanos*, pues tienen derecho a hacerlo, porque lo que al Esperanto atañe es de todos; y porque de buena fe así

© Biblioteca Nacional de España

lo creemos, los invitamos a que compartan con H. E. A. en la labor a desarrollar en su próximo Congreso, que tendrá lugar en Madrid, hacia la mitad del mes de mayo de 1932.

Basta de predicar, y a dar trigo: dejemos si uno hizo o no hizo, que los esperantistas hispanos bien saben conocer a unos y a otros por sus obras; mas no basta esto, porque hay que continuar presentando obras, y no vamos a malgastar el tiempo en dimes y diretes, en si U. E. A. no progresó, y sí S. A. T.; en si tengo y he tenido más relación con los organismos esperantistas internacionales que tal o cual... ¡A trabajar, a trabajar! ¡Abandonemos la labor negativa con que se pretende dar un gran impulso al Esperanto y dediquemos las fuerzas todas de H. E. A. a la organización y celebración de nuestro próximo Congreso con miras al Congreso Universal de Esperanto para 1933, en Madrid también!

JULIO MANGADA ROSENORN
Presidente provisional de H. E. A.

* * *

PRI REORGANIZO DE LA TUTMONDA ESP-MOVADO

Jus ni ricevis publikan leteron pri ĉi tiu afero de nia altŝatata samideano S-ro Julio Baghy, tre konata de la esperantistaro, fidinda zamenhofano, tutmondfama verkisto; ni ricevis la leteron laŭ formo de Memorando eldonita de la Hungarlanda Esperanto Societo, kiu sin decidis akcepti la planon de S-ro Julio Baghy al la reorganizo.

La letero konstatas ĉion, kion de antaŭlonge ni defendas, ĝi pravigas niajn konstantajn opiniojn; kaj tial ke la Hungarlanda Esp-Societo sendis la Memorandon al H. E. A. por trafi «opinion, kompletigan proponon de la estraro de ĉiu nacia societo», la estraro de H. E. A. decidis esprimi sian konsenton al la plano de S-ro Julio Baghy, kaj publikigi ĉefan parton el la Memorando por plena konscio de la *heaanoj* pri la plano aŭ projekto, kaj por ke ili konstatu, kiel la stagno de la hispana esp-movado vidiĝas tute klare en ĉiu alia nacia societo eĉ en la internaciaj organizaĵoj, kaj ne estas, ĉe ni, kaŭze de partikulara plano aŭ laboro nia, sed de ĝeneralaj cirkonstancoj; kaj se oni relegus ĉion publikigitan de ni pri la afero kaj tion komparus kun la projekto de Baghy, oni konstatus, ke ni ĉiam suriris la vojon realan al plej bona esp-laboro proponinte la plej efikan organizon de la esperanta popolo.

© Biblioteca Nacional de España

Kvankam centra parto de la estraro de H. E. A. akceptas la projekton de Baghy same, kiel ĝin akceptis la Hungarlanda Esp-Societo, ĉar antaŭ la 1-a de Januaro de 1932 ni devas respondi: tamen, la graveco kaj utileco de la projekto decidis nin ankaŭ pritrakti la aferon dum nia proksima Kongreso kaj peti de la Regionaj Delegitoj iliajn konsentojn por respondi al la Hungarlanda Esp-Societo antaŭ je tiu dato.

Jen fragmente la Memorando:

«La Esperantistaro nekontesteble estas nova popolo, kreita de kulturmovado de nia internaciisma epoko. En ĝia spirita sfero oni retrovas la plej noblajn aspirojn de la progresemo al la homa solidareco, en la vicoj de ĝiaj batalantoj oni povas distingi konsiderindajn talentojn, valorajn intelektulojn, entuziasman adeptaron por efektivigi serioze prilaboritan planon. La tuto de la Esperantistoj formas novan fonton de energio por la evoluo de la homaro. Malgraŭ tiuj ĉi facile konstateblaj faktoj la movado mem ne montras la deziratan progreson, nek la plimulto de la Esperantistaro konscias sufiĉe pri sia graveco en la moderna kulturkreado.

Verdire, la movado ne estas unueca. Ekzistas duspeca movado: *neŭtrala* kaj *laborista*. Tiu ĉi lasta baziĝas sur la klasbatala fundamento, adaptis kaj uzas la lingvon por siaj interesoj klasaj, ne multe okupas sin pri ĝeneralaj problemoj de tiu movado, el kiu antaŭ multaj jaroj ĝi elkreskis. La laborista esp. movado vivas sendepende, preparas sian propran vojon, havas proprajn krizojn kaj sukcesojn, plenumas sian devon en la disvastigo kaj evoluigo de la lingvo mem. La neŭtrala movado ne havas tian firman grundon sub si. En ĥaoso de ideoj vojserĉante ĝi palpadas kaj de jaroj klopodas trovi por si tian idean bazon, kies forto kuntenu, altiru la daŭran atenton de tiuj, kiuj havas diferencajn mondperceptojn kaj ne vidas ankoraŭ sufiĉe klare la avantaĝojn de internacia neŭtrala lingvo el vidpunkto de la ĝenerala progreso. Tian bazon trovi — neeble! *Tian bazon oni devas krei per persista kaj sistema laboro*. Sen firma idea bazo kaj sen gvidprincipoj la neŭtrala movado neniam povos fariĝi serioze konsiderinda por la neesperantistaj medioj. Nur forta celkonscia movado povas atribui al si sukcesojn kaj venkon. En tiu momento, kiam la neŭtrala movado havos siajn idean bazon kaj gvidprincipojn, ĝi akiros centoblan forton kaj ĉesos esti «*neŭtrala*». Ĝi fariĝos «*ĝenerala movado*», en kiu oni povos distingi specialajn klopodojn de fakorganizaĵoj, sed tamen ĝi ĥavos direktan forton interne kaj respektindan dignon ekstere.

La nuntempa «neŭtrala movado» degradas la popolon de la Esperantistaro je simpla amaso mirakloatenda. Jen la kaŭzo de la stagnado. La nuntempa gvidado de la movado malebligas la envortigon de

© Biblioteca Nacional de España

ideoj kaj burokratigas la movadon. (La Krakov-a Kongreso montris tion.) En la hodiaŭa movado iom post iom evidentiĝas la mankoj de la kontrakto, farita en Helsinki kaj la truoj de nia kongresa regularo. En la kunvenoj kaj direktado, iam demokratia, hodiaŭ oni povas vidi jam fenomenojn de diktatoremo. Jes, la disciplino estas absolute necesa, sed kia disciplino? ! Ĉu demokratia aŭ militarista? Ĉu parlamenta aŭ aŭtokratisma? La demokratia disciplino serĉas kaj pritaksas valorojn, konstruas kaj konvinkas per faktoj. La aŭtokratisma disciplino subpremas, detruas kaj venkas per perforto. La demokratia spirito edukas altnivelan liberalan popolon. La aŭtokratisma spirito ne toleras celkonscian popolon, nur obeeman amason, nekonsciantan pri propraj rajtoj kaj celoj. Ho, tute nemirinde, ke la esperantistaro fariĝis mirakloatenda amaso, kies energio dronas en la marĉon de la nenifaro, nutras sin per revoj de iamaj pioniroj kaj per la iluzioj de siaj gvidantoj. Ĉu mirinde, ke inter la narkotitaj bonvoluloj troviĝas kelkaj *malkontentuloj*? Ĉu ili estas efektive revoluciemaj konspirantoj aŭ nur simplaj vekiĝintoj, kiuj ĉirkaŭrigardante vidas; se la narkotado daŭras plilonge, ĝi povos estingi la vivomeĉon de la movado. Ne, ili ne estas revoluciuloj nur «*avertantoj*».

De longaj jaroj mi atentas la vortojn de tiuj *avertantoj* kaj poste mi konstatas la plenan indiferentecon pri iliaj vortoj. Ofte ŝajnas al mi, ke la kompetentaj instancoj absolute ne okupas sin pri la deziroj, sugestoj kaj laboroj de la «naiva amaso», hermetike ŝtopas siajn orelojn por ne aŭdi la vortojn de la «fanatikaj revemuloj». La kompetentaj instancoj diligente administras, registras kaj ĉiujare unufoje dum la kongreso ili oratoras pri interfratiĝo, raportas pri la «fideleco de la popolo» kaj fine venas lamento: «Ho, tiu malbenata ekonomia krizo!» Post la laŭtlego de la plej anemia oficiala raporto oni aplaŭdas kaj fine deziras «ĝisrevidon» en la proksima kongresurbo. Himno. Jen tiel aspektas ĉiujare nia kongreso.

Ne la pesimismo devigas min skribi tiel pri tio ĉi. Kontraŭe! Kun 100 %-a optimismo mi fidas en la propra forto de la Esperantistaro, mi estas konvinkita pri la graveco de nia movado, sed... *sed la disvolviĝon de la energio mi atendas de radikala reorganizado*. La *nura* administrado kondukos nin al pereo. La movado bezonas gvidantaron kun iniciatemo kaj kuraĝo por racie eluzi la propran forton de la Esperantistaro. La gvidantaro havu pretan programon por efektivigi ĝin, ĉar se nia afero tiel senprograme marŝos, baldaŭ eĉ la plej talenta administranto ne trovos ion por registri. Ni ne atendu plu miraklojn, sed ni mem faru ion en la intereso de la prospero.

* * *

© Biblioteca Nacional de España

Vole nevole oni devas konfesi, ke la antaŭmilita movado havis pli da morala forto kaj pli da celkonscio ol la nuna. Kompreneble, ĉar la postmilita taktiko elĵetis la idean bazon kiel superfluan, eĉ danĝeran balaston. Pro tio parto de la idealistoj perdis sian fidon kaj tiuj idealistoj, kiuj volonte aliĝus al tia kulturmovado, kia estas ankaŭ Esperanto, aŭdante, ke ĝi ne havas idean bazon, ne interesiĝas pri nia movado. Estas nekontestebla fakto, ke la idealistoj havas leonparton en la prospero de ĉiu movado. Anstataŭ la forĵetita idea bazo oni metis multe pli pezan balaston: *la praktikan valoron*. Venu, karaj praktikuloj, realistoj, nia movado atendas vin kun plenkorbo da praktikaj valoroj! En nia movado vi trovos ĉion deziratan! Nu, la malfeliĉaj praktikuloj pli kruele seniluziiĝis, vidante, ke tiu ĉi movado bezonas oferemon kaj tre malofte kontentigas la aspirojn de la profitemo. Antaŭ la milito neniam mi aŭdis tiajn lamentojn: «Kial mi restu esperantisto? Kion donas al mi la movado?» Kaj efektive, kion povas trovi la nuntempa esperantisto en la movado? Neglektitan, primokatan «internan ideon» kaj fiktivajn praktikajn valorojn. La movado fariĝis elizeo de belsonaj promesoj, en kiu silente revadas mirakloatenda amaso.»

... ...

«Ĉu Internacia Centra Komitato estas bezonata por la movado? Jes! Absolute jes! Ni bezonas ĝin, sed ne en la hodiaŭa formo. I. C. K. estu efektive gvidanta centro, ĝiaj membroj havu definitivajn taskojn. Ĝi estu centra gvidantaro de demokratia popolo. Ĝiaj membroj estu elektataj de la delegitoj, oficiale senditaj al la kongreso. Ĝi havu programon, pri kies plenumado ĝi respondu. Jes, I. C. K. estas nepre konservinda, ne kiel diktatora, sed kiel plenuma komitato.

La kongresoj. Ili jam ne havas plu la saman efikon kaj signifon en la movado, kian ili havis iam. Ilia rezulto ne estas produktiva. Kompreneble, ĉar la kongreso ne havas decidkapablon, nur proponrajton kaj ĝi ĉefe servas por la amuzemo de la partoprenantoj. La plimulton de la kongresanoj ne interesas la oficialaj kunsidoj. (Plejparte pro tio, ĉar ili ne okupas sin pri la internaj aferoj.) La solena malfermo plene kontentigas ilin. Post niaj kongresoj ofte okazas, ke la loka movado inertiĝas aŭ tute ĉesas ekzisti por longa tempo. Ni ne bezonas tiajn kongresojn. Jam alvenis la tempo por enkonduko de la *parlamentaj* kongresoj kun rajtigitaj deputitoj kaj kun registaro respondeca. En tiuj laboraj kongresoj oni forigu la salutparoladojn de la naciaj societoj kaj per tio oni forigos la ĉiam ripetiĝantajn malagrablajn protestojn de la naciaj minoritatoj. Rajton por salutparolado havu nur la *ŝtataj* reprezentantoj, kiuj staras ekster la movado. En tia kongreso kunvenas ne reprezentantoj de naciaj societoj, sed *nur*

© Biblioteca Nacional de España

esperantistoj, kiuj komune devas havi solan taskon: sukcesplene solvi la problemojn de la movado, trovi ĉiam la ĝustan formon por la harmonia kaj unueca laboro. Tiaj kongresoj certe krestigos la memestimon de la esperantistaro kaj vekas ne efemeran interesiĝon en la publiko ekstermovada.

La naciaj societoj. Bedaŭrinde, ke post la milito ili plejparte baraktas sen financa bazo kaj batalas preskaŭ senrezulte kontraŭ malfavoraj cirkonstancoj kaj rigoraj oficialaj instancoj. Ilia propagando, preskaŭ ĝenerale, estas malmoderna, tro afiŝa kaj pro tio la rezulto tre fiktiva, ofte absolute negativa. La persona varbado, lerta persvado ankoraŭ nun havas la plej fruktodonan efikon, sed la varbito malofte trovas la realiĝon de la belaj promesoj. Multaj seriozuloj el la novaj varbitoj motivas sian foreston: «*La movado okupas sin pri bagatelaĵoj kaj la kluba vivo de la esperantistoj respegulas entuziasman senprogramecon. Oscedali oni povas pli senĝene hejme*». Konfesinde estas, ke la movado, rigardate de ekstere, ŝajnas esti multe pli serioza, grandioza ol ĝi estas, kiam oni rigardas ĝin interne. Pro tio ni devas fari duspecan propagandon: *eksteran* kaj *internan*. Tiam ne povos okazi, ke la eksteran propagandon kompromitas la interna nenifaro. Oni devas iom post iom inokuli en ĉium Esperantiston, ke li estas *ne sole uzanto de ia artefarita lingvo,* sed ĉefe li estas *konscia batalanto de la progreso.* Tiam ni atingos tiagradan internan plifortiĝon, kiu povas formi la fundamenton de vivkapabla estonteco.

La Akademio, Lingva Komitato. Malgraŭ la riproĉoj, multflanke esprimitaj, mi asertas, ke ilia laboro estis kontentiga. Oni ne atendu anarĥiaĵojn de organizaĵo, kies devo estas gardi la *sanan evoluon* de la lingvo. La Akademio havas la taskon kontroli kaj registri, sed neniel krei la lingvon. La lingvo kreiĝas per la uzantoj. Tamen en la estonteco oni povas doni novajn taskojn al la Akademio kaj al la Lingva Komitato. Tiuj novaj taskoj servu por la plialtigo de ilia aŭtoritato. Pli sube mi revenos al tiu ĉi punkto.

La ĝenerala ekonomia krizo. Jen la plej ofte menciita kaŭzo de la nuntempa stagnado. Efektive ĝi estas unu el la kaŭzoj, sed *ne la sola* kaj *ne la ĉefa.* Cetere, ĉu ni faris ĉion eblan por mildigi tiun krizon en nia movado? Se io okazis en la intereso de la mildigo, tio estis la minimumo. Kial ni ne riskis la maksimumon? Simple pro tio, ĉar *nur* tiu gvidantaro rajtas postuli pli, kiu havas efektivigotan programon kaj konstante estas en kontakto kun la tuta Esperantistaro. Sole U. E. A. povas fieri pri la oferemo de kelkaj siaj membroj, sed U. E. A. ĉiam klopodas doni ankaŭ rekompencon. Tamen objektive pensante, ni devas konfesi, ke U. E. A. *ne estas la tuta movado,* nur *unu grava organizaĵo.* Multaj pensas la malon. Bedaŭrinde, el certa vidpunkto ili estas

© Biblioteca Nacional de España

pravaj. *Do, la malbenatan krizon oni devas venki, ĉar la reorganizado kaj la laŭprograma gvidado postulas batalkapitalon. Ni nepre devas krei* kaj mi asertas, ke *ni povas krei tiun financan bazon*, kiu estas bezonata por plena disvolviĝo de tiuj kaŝitaj fortoj, talentoj, kiuj fine faros nian movadon neforigebla kaj absolute necesa kulturfaktoro de la estonta socia vivo.»

... ...

«La Esperantistaro nekontesteble estas popolo, kies prospero dependas de tio, *kiamaniere* kaj *kiagrade estas uzataj ĝiaj propraj fortoj*. La Esperantistaro havas ĉion necesan por memstare direkti sian sorton. Nun sole la neorganiziteco, pli ĝuste esprimite la elmodiĝinta konstitucio malhelpas ĝian evoluon. La Esperantistaro estas popolo, kies teritorion formas la tuta mondo kaj kies nobla aspiro estas: *fariĝi necesa vivelemento en la socia vivo de la homaro*. La Esperantistaro ne havas imperialistajn revojn, sed *ĝi volas fariĝi respektata servanto de la internaciaj interesoj*. La Esperantistaro estas popolo, kiu kun lojala respekto al la naciaj kulturhumoj *neniam povos forgesi pri tio, ke la nutrosukon ĝi ricevas el ili por produkti kaj redoni novajn valorojn al la grandaj komunumoj, vivantajn en naciaj unuecoj*.

Esperanto ne estas plu lingva problemo, sed socia demando, sekve la sorto de la Esperantistaro dependas de tio, kiamaniere ĝi povos trovi sian lokon en la socia evoluo. Esperanto, la lingvo, jam plurfoje pruvis liberiĝon el tiu ĥaoso de ideoj, kiu karakterizas la postmilitan tempon. Ĝuste tiu ĉi vojserĉado, sopiro al memstara kulturvivo, la batalema kritiko, la kunpuŝiĝoj de la diversaj opinioj montras, ke la Esperantistaro disponas pri la necesaj volo kaj energio por liberiĝi el la sklaveco de la ĥaoso, por alporti tiun miraklon, kiun la revemuloj vane atendas de eksteraj milionuloj. La movado ne tuŝas naciajn interesojn kaj kiel necesa kulkurfaktoro ĝi vekos simpation, se *ĝia diplomatio* sukcesos direkti la atenton de la mondo al ĝi. Tiu diplomatio devos konvinke pruvi al la skeptikuloj kaj al la ŝovinistaj malamikoj, ke la apero de Esperanto estis nepre necesa bezonaĵo por la moderna internacia vivo de la nacioj, ke ĝi signifas gravan paŝon antaŭen sur la vojo de la progreso, ke ĝi servas *por la defendo de la lingvo kaj kulturo de la malgrandaj nacioj* kaj ke ĝia venko firmigos kiel necesa mortero la fundamenton de la Paco. Sed tian diplomation povas eduki nur tiu movado, kies bazo konstruiĝis sur firmaj gvidprincipoj kaj kiu povas kalkuli pri popolo, kies kvalito garantias la konsiderindan forton por la kvanto.

La Esperantistaro ne povas prosperi sen idea bazo. Estas necese determini la sencon de tiu forto, kiu kreas solidarecon inter ni kaj

© Biblioteca Nacional de España

samtempe faras la Esperantistaron vivelemento de la internaciaj interesoj. Hodiaŭ oni vivas en la periodo de preparoj milita kaj paca. La militpreparoj plenigas la animojn je timo, teruro kaj malamo. La pacpreparoj celas malarmadon. Ne povas esti demando, al kiu partio apartenas la Esperantistaro. La pionira periodo deklaris interfratiĝon, dum la milito nia movado mildigis la suferojn de tiuj, kiujn la ondegoj ĵetis al malamikaj rifoj. Nun, post la kataklismo, nia celo ne povas esti io alia ol *la malarmado de la animoj, venenitaj de la milita ideologio*. Per tio mi ne volas sugesti, ke nia movado katenu sin al iu ajn nuanco de la pacifista movado. Tute ne! Tio prokrastigus pli malpli la liberan evoluon. Pli realan kaj pli elastan bazon ni bezonas. La celo de la Esperantistaro jam delonge estas: *krei tian kulturon, en kiu ĉiu popolo retrovas sian egalrajtecon* kaj *per tiu nova kulturo akceli la reciprokan estimon inter la nacioj*. Nian agadmanieron karakterizu: *konservativismo en la gardado de la ekzistantaj naciaj valoroj* kaj *liberalisma progresemo al la celoj de la homa solidareco*. En tiaj celo kaj agadmaniero oni facile retrovas tiun idean bazon, kiun povas akcepti ĉiu kulturhomo, kies animo bezonas plian enhavon por kontentigi lian laboremon.

La Esperantistaron karakterizas la demokratiaj principoj kaj tial ĝi rajtas decidi pri sia sorto, havas sufiĉe da forto por direkti siajn paŝojn, efektivigi programon, racie faritan kaj akceptitan de la plimulto. *Tial la tuta reorganizo devas respeguli tiun demokratian karakteron*. Kompreneble *ne ĉio* estas efektivigebla en la *unua* momento, sed ĉio estas atingebla per celpersista laboro.

I. C. K. estu vere centra registaro kun *pli da rajtoj kaj pli da respondeco* ol ĝi havas nun. Ĉiajn membrojn elektu la membroj de la parlamenta kongreso por tri jaroj. La membroj de I. C. K. havas certan honorarion por siaj respondecaj laboroj. La laboro dividiĝas laŭfake inter la 5 funkciuloj: 1 prezidanto, kaj 4 gvidantoj por la fakoj: organiza, propaganda, kleriga kaj financa. Krome I. C. K. havas centran oficejon kun pagataj oficistoj por administraj laboroj. Ĉiu fakestro havas siajn referantojn en la naciaj societoj. Tiuj ĉi personoj estas la reprezentantoj de I. C. K. en ĉiu lando. Ilia devo estas gvidi la aferojn laŭ intenco de la Centro, klarigi kaj popularigi la programon de la gvidantaro kaj fari raporton de tempo al tempo por la centraj fakestroj. Tiamaniere I. C. K. havos siajn proprajn personojn kaj povos respondece prepari kaj plenumi la programon, akceptitan de la parlamenta kongreso: gvidi pli racie la movadon kaj interkonsiliĝi kun siaj kunlaborantoj. I. C. K. havas la devon prepari la raportaron por la parlamenta kongreso, kiun ĝi kunvokas kaj aranĝas en *ĉiu tria jaro*. En tiu kongreso la fakestroj raportas pri la

© Biblioteca Nacional de España

finita laboro, pri la programo por la postaj jaroj kaj petas rajtigon por transpreno de sumo por siaj buĝetoj. Kiel ajn primitiva estu en komenco tiu ĉi organizo, ĝi montros bonegan rezulton post la unuaj jaroj, ĉar tia agado donos altan signifon al I. C. K. kaj al ĝia parlamenta kongreso.

La parlamenta kongreso. Okazas en ĉiu tria jaro. Ĉeestanto de la parlamenta kongreso povas esti ĉiu esperantisto, sed *parol-* kaj *voĉdonrajtojn* havas nur la rajtigitaj deputitoj de la Esperantistaro. Tiujn deputitojn elektas la esperantistoj por *tri* jaroj. La parlamenta kongreso havas ne nur proponrajton, sed definitivan decidrajton per sekreta balotado. La membroj de la parlamenta kongreso elektas, absolvas aŭ reelektas la membrojn de I. C. K. Ĉiu deputito havas la rajton postuli de la Centra Kaso la vojaĝelspezojn kaj minimuman tagan honorarion por la kongrestagoj. Ĉiu deputito havas la devon raporti pri la kongreso al siaj elektintoj kaj dum la daŭro de sia mandato havi kontakton kun ĉiuj referantoj de I. C. K. en sia landa societo. Tiamaniere ni atingos, ke nur serioze konsiderindaj personoj povos alparoli la temojn en la parlamenta kongreso kaj iom post iom ni havos bone disciplinitan deputitaron, kiu ĝisfunde konos la problemojn de la movado kaj klopodos ilin solvi post sufiĉa studado. Tio plifaciligos la laboron de I. C. K. Certe ekzistos serioza opozicia partio, sed *ĝi estas necesa* ĉe tia konstrua laboro *por kontroli, stimuli, eble sugesti novajn ideojn* por la pliperfektigo de la programo kaj al ĝia plenumado.

Kiu povas elekti la deputiton por la kongreso? Ĉiu esperantisto, sendepende de tio, ĉu li estas membro aŭ ne membro de la nacia societo, se li havas la balotlegitimilon de I. C. K. La balotlegitimilo estas numerigita kvitanco pri sumo *sv. fr. 0,50*, pagita al la centra kaso kiel ĉiujara kulturimposto de la movado. Ĉiu esperantisto kaj nova varbito *devas pagi* tiun sumeton en ĉiu jaro por la centra kaso kaj por tio li ricevas la legitimilon, kiu rajtigas la posedanton voĉdoni ĉe la elektado de la deputitoj. Ridinde malalta sumo, sed se ni rigardas la statistikon pri la nombro de la esperantistoj (150.000) ni povas facile imagi la proksimuman sumon, kiun rezultas tia kulturimposto. Ni supozu, ke 100 mil esperantistoj plenumas *tiun ĉi unuan* kaj *plej ĉefan devon*. Tio signifas jam en la unua jaro 50.000 sv. frankojn. Tre konsiderinda kapitalo por atingi sukcesojn en la movado. Se komence nur la duono de tiu ĉi sumo kolektiĝus jam signifus multon por la ĝenerala movado. Sed ni ne forgesu, ke tiu kulturimposto estus enkasigata konstante de la novaj varbitoj. Tiu ĉi kapitalo formus la financan bazon de la ĝenerala movado. Esperantisto, kiu ne havas sian validan balotlegitimilon, ne havas rajton voĉdoni por la deputito.

© Biblioteca Nacional de España

Ĉiu nacia, faka, internacia societo aŭ organizaĵo devas havi provizon da balotlegitimiloj por ne preterlasi eĉ unu okazon, kiam ili povas averti pri la plenumo de la unua devo ĉiun esperantiston, ankoraŭ ne pagintan sian kulturimposton por la movado.

El tiu ĉi centra kaso la parlamenta kongreso asignas por la buĝeto de I. C. K.

La naciaj societoj, pli bone informitaj pri la intencoj kaj programo de I. C. K., certe havos pli viglan vivon kaj laŭbezone ili povas peti helpon de la Centro. Tiamaniere la gvidado *parte* fariĝas unueca, sed tamen restas la aŭtonomio en la landa propagando, lokaj aranĝoj ktp. La parlamenta deputito kaj la referantoj de I. C. K. kvaronjare informas la lokan esperantistaron pri la stato de la movado, kaj helpas en la efektivigado de la programo, akceptita de la kongreso.

La Akademio kaj Lingva Komitato havu la taskon fondi ekzamenajn komisionojn en ĉiu lando por la *unua-* kaj *duagradaj ekzamenoj* kun samaj regularo kaj ekzamenplano kaj ĉiujare unufoje en la kongresurbo ili starigu komisionon por la triagrada (profesora) ekzameno. *Ĉiu diplomo estu eldonita de la E. Akademio kaj Lingva Komitato*, sed la diplomojn por la unua kaj duagrada ekzamenoj subskribas mem tiu L. K-ano, kiun la Akademio komisiis por tio. Malgranda procento de la ekzamenkotizo iras en la kason de la Akademio por helpi ĝian laboron, la alia parto apartenas al la aranĝanta societo. La diplomojn, donitajn dum la kongresa ekzameno subskribas la ĉeestantaj akademianoj kaj la prezidanto de la Akademio. 10% el la ekzamenkotizo iras al la centra kaso de la movado, la alia parto apartenas al la kaso de la Akademio.

La Internacian Ĉe- Instituton de Esperanto oni vivigu al la oficialaj organizaĵoj kaj zorgu pri tio, ke ĝian elementan kurson sekvu kursoj por progresantoj kaj por supera diplomo. Ankaŭ tiu ĉi instituto havu provizon da balotlegitimiloj por siaj kursanoj.

Mi propinas starigi en ĉiu esp. grupo ŝparksan urneton kun la surskribo: «*Obolo de Zamenhof por la Kulturfondo*». En tiun urneton ĵetu ĉiumonate almenaŭ unufoje ĉiu esperantisto sian memvolan donacon. Ni ne fiksu la altecon de la sumo. Ĉiu donacu tiom, kiom li volas aŭ almenaŭ tiom, kiom li kutime donas al iu ajn almozulo... Tiu ĉi ĉiumonata libervola donaco alportos novan energifonton por nia movado. La urneto staru ĉiam sur la tablo de la kunvenejo, ĝi rondiru dum niaj festoj, baloj, literaturaj vesperoj! La enhavo de la urnetoj estu kolektitaj laŭlande en unu sumo kaj estu sendita al la Centra Kaso de la Movado por la Kleriga Fako. Tiu ĉi kulturfondo kreu kaj konstante subtenu tiun novan instituton, kie en Zamenhof-a

© Biblioteca Nacional de España

spirito estu edukitaj por la movado tiuj junaj talentoj, kiuj dediĉis sin por nia afero. Mi aludas pri *Esperanta Universitato*, kies diversaj fakoj science kaj el altaj vidpunktoj de la socia vivo pritraktas, instruas, edukas por ni celkonsciajn, eminente klerajn gvidantojn. Ĝiaj profesoroj estu eminentaj universitataj profesoroj diverslandaj, kiuj profunde okupiĝis pri siaj fakoj el vidpunkto de la esperanta movado. Studento de la Esperanta Universitato povas esti ĉiu esperantisto, kiu akiris por si la triagradan diplomon de la Esperanta Akademio. La universitata studado daŭras 1—2 jarojn. Mem la Esperanta Universitato estu sub la protektado de tiu lando aŭ urbo, kiu donacis por ĝi senpagan terenon kaj morale subtenas ĝin.

Kia sumo povus rezulti en ĉiu jaro el la «Obolo de Zamenhof por la Kulturfondo»? Supozable ekzistas 20.000 esperantistoj sur la tero, kiuj konstante aŭ almenaŭ ofte vizitas la klubajn, grupojn, societojn, festojn de la movado. Nu, se ĉiu monate donacas en unu sumo aŭ en plurfoja sumo nur sv. fr. 0.10, tio signifos en kolektita sumo ĉe la fino de la jaro sv. fr. 22.000. Post tri jaroj ni jam havus konsiderindan kapitalon por lui domon, por honorarii la profesorojn de nia Universitato.

La propagando estu *ekstera* kaj *interna*. La unua zorgas pri la varbado de novaj adeptoj, klopodas veki interesiĝon pri nia movado en la diversaj medioj de la socio, preparas la vojon por enketo de ŝtataj reprezentantoj pri la internacia lingvo. (Detale prilaboritan projekton pri tiu ĉi propono donos D-ro Jan Mądrkiewicz, Lublin). La interna propagando, *precipe en la unuaj jaroj*, havas specialan gravecon. Unu el ĝiaj plej ĉefaj taskoj estas la plifortigo de la moralaj fortoj en la movado. En la sukcesintereso de tiu ĉi propagando ni devas disponigi ĉiun ekzistantan energion al la interna solidiĝo por atingi tian altniveliĝon, kiu kreos kaj konservos tiujn utilojn, pri kiuj hodiaŭ parolas nur la propagandistaj promesoj. Per konstanta edukado, oficiala subteno de niaj institucioj, celantaj *la altigon de la kvalito*, per enkonduko de novaj rimedoj ni devas krei tian spiritan atmosferon, kiu distingas enviinde la Esperantistaron, havanta propran kulturbazon. *Esperanto* kaj *ĝia movado nur tiam povos venki, kiam ĝiaj internaj fortoj signifas konsiderindan avantaĝon por la mondo.* Hodiaŭ pro neorganiziteco, pro ne celkonscia kaj sistema edukado kaj pro sensistema agado de la Esperantistaro nia movado *ŝajnas* bagatela, ne *multsignifa por tiu ĉi mondo. Ni rigardu kuraĝe el la vizaĝo de la reala vivo kaj ni klopodu efektivigi ĉiun premison, kiu faros nian movadon absolute necesa realaĵo de la vivo.* Nur du vojoj ekzistas antaŭ la Esperantistaro: *reorganizado kun maksimuma interna plifortiĝo*

© Biblioteca Nacional de España

aŭ *plua stagnado, kondukanta la tutan movadon al plena sensignifiĝo kaj per tio al perfekta fiasko de la lingvo mem.*

Per la enkonduko de la parlamentaj kongresoj ni faros nian laboron pli serioza, pli racia kaj multe pli fruktodona, sed samtempe ni forigas la allogan ĉarmon de la Kongresoj. Estus grava eraro senigi la Esperantistaron de tiuj tagoj, kiam la diversnacianoj renkontas sin, babiladas, kontentigas sian amuzemon kaj travivas okazaĵojn en Esperantujo. Tial estas necese enkonduki novan aranĝaĵon. Mi proponas, ke oni organizu ĉiusomere *Internacian Semajnon Esperantistan* kaj oni zorgu, ke tiu ĉi semajno havu veran esperantistan atmosferon. Dum tiu ĉi semajno okazu la diversaj fakkunsidoj de fakorganizaĵoj kaj la demonstracioj pri nia kulturo: Seminario, Internaciaj Floraj Ludoj, Koncertoj, Teatra Prezentado, Kostumbalo, Somera Universitato, Ekzamenoj de la Esp. Akademio kaj fine Ekskursoj. Oni povas konservi por tiu ĉiujara festo la tradician nomon de «*Universala Kongreso de Esp.*», sed ties fakkunsidoj ne havos kaj ne havu oficialan signifon por la programo kaj laborkampo de I. C. K. Cetere la aranĝanta nacia societo donos fiksitan procenton el la profito por la Centra Kaso de la Movado.

En la solena malfermo de la Internacia Semajno Esperantista povos fari sian tradician paroladon la prezidanto de I. C. K., povos fari salutparoladojn la reprezentantoj de la landaj societoj kaj de la *naciaj minoritatoj* kaj por kroni la solenan malfermon oni povas lokigi kiel finan programpunkton la kulturokazaĵon de la Internaciaj Floraj Ludoj, dum kiu la laŭrita poeto kondukos sian elektitan Reĝinon kun ŝiaj korteganinoj sur la estradon. (Oni povas aranĝi plikonvene tiun ĉi solenaĵon en la kadro de la Internacia Kostumbalo.)

Per tia aparta aranĝo ni ne malhelpas la laboron de la parlamenta kongreso (nur en ĉiu tria jaro okazantan), kies membroj povas esti nur elektitaj deputitoj, sed ni ankaŭ ne forprenas la okazon de tiuj aferoj, kiuj havas allogan signifon por la esperantistoj, vizitantaj la kongreson ne pro la oficialaj kunsidoj.

Kiel transiri al la reorganizado? I. C. K. en konsento kun K. R. decidas pri la enkonduko de la balotlegitimiloj, zorgas pri ilia vendado en ĉiu nacia societo, grupo, faka organizaĵo kaj tiamaniere preparinte la elektadon de la deputitoj fiksas dusemajnan tempon por la balotado mem.

© Biblioteca Nacional de España

La legitimilo havas la jenan tekston:

> *BALOTLEGITIMILO*
> por la jaro ...... No. ...
> kaj
> *KVITANCO*
> pri sv. fr. 0.50, pagita kiel kulturimposto
> de s-r(in)o ....
> por la Centra Kaso de la Movado.
>
> oficiala stampo de la societo, organizajo, grupo — subskribo de la kasisto de I. C. K.

Tia legitimilo servas ankaŭ por la kontrolo. Ĉe la enkonduko balotrajton havas ĉiu, kiu pagis sian kulturimposton kaj montras sian Balotlegitimilon ĉe la urno de voĉdonoj, kontrolataj de la komisiitoj de la kandidatoj. En la pluaj okazoj de la balotado balotrajton havas ĉiu, kiu pagis sian kulturimposton por la lastaj tri jaroj (ĉu po sv. fr. 0,50, ĉu en unu sumo sv. fr. 1.50) *ĝis la balottago*. La balotonto pruvas tion per sia(j) Balotlegitimilo(j). La komisiitoj por la voĉdonado kontrolas tion laŭ la listo de la venditaj Balotlegitimiloj, kiu entenas la nomon de ĉiu legitimilposedanto.

Plie I. C. K. en konsento kun K. R. fiksas la nombron de la deputitoj por la parlamenta kongreso. Laŭ la stato de la movado ĝi ne povas esti malpli ol *35* kaj ĝi ne povas superi la *55*. La balotado estas laŭlanda (ne laŭorganizaĵa). Ĉiu lando rajtas sendi tiom da deputitoj, kiom dependas de la nombro de la «Balotlegitimiloj», venditaj ĝis la balottago sed almenaŭ *unu* deputiton devas havi ĉiu lando.

La balotado estas sekreta. Ĉiu legitimilposedanto ricevas la liston de la kandidatoj kaj koverton por forstreki la nedeziratajn nomojn, meti la liston en la koverton kaj ĵeti ĝin en la urnon de la voĉdonoj. *Izolitaj membroj voĉdonas en duobla koverto*. La ekstera koverto surhavas la nomon kaj adreson de la legitimilposedanto, la interna koverto fermita enhavas la voĉdonon mem. La komisiitoj de la voĉdonado kontrolas laŭ la listo de la Balotlegitimiloj la rajtecon de la sendinto, malfermas la eksteran koverton kaj ĵetas la koverton de la voĉdono en la urnon.

Por neizolitaj membroj la balotado okazas en la grupoj, la izolitaj membroj sendas siajn voĉdonojn al la landa centro.

Post la ĝenerala balotado I. C. K. kunvokas la elektitajn deputitojn al ĉiu lando al la Parlamenta Kongreso kaj pagas la minimumajn

© Biblioteca Nacional de España

vojaĝ- kaj vivkostojn al ĉiu deputito. La deputito rajtas rifuzi la akcepton de tiu sumo kaj rezigni pri ĝi por la Centra Kaso de la Movado.

Kiu povas esti deputito de la Parlamento Kongreso? Oficiala listo, oficiala kandidado ne ekzistas. Ĉiu esperantisto povas esti kandidato, se li sukcesis akiri 50 validajn subskribojn de legitimilposedantoj por la rekomendo. *Sammaniere en ĉiu lando ĉiu internacia organizaĵo* (UEA. IKVE. Laboristaj Organizaĵoj k. a.) *povas starigi siajn kandidatojn, se la necesa minimumo ne mankas por la rekomendo.* Tiamaniere ĝeneraliĝos la movado.

Elektita deputito estas tiu, kiu ricevis la plej multajn voĉojn. Li estos alvokita de I. C. K. al la Parlamenta Kongreso. Sur la balotlistoj devas esti nomataj ankaŭ anstataŭaj delegitoj, kiuj laŭvice anstataŭas la elektiton okaze de malhelpo por li. La deputitoj estas elektitaj por tri jaroj. Ilia devo estas partopreni en la P. Kongreso, konstante havi kontakton al la reprezentantoj de I. C. K. en la naciaj societoj, interpelacii ĉe I. C. K. mem pro gravaj aferoj, transpreni aŭ fari proponojn *ktp. Ĉiu deputito povas havi nur unu mandaton.* Kandidato, elektita en pli da landoj por la deputiteco, nepre devas rezigni pri mandatoj, t. e. akcepti nur unu el siaj mandatoj, kaj transdoni la aliajn al la anstataŭantoj.

Por eviti miskomprenon mi rimarkas, ke tiel ĉe la balotado kiel ĉe la kandidado estas plena egalrajteco inter la seksoj.

Kion ni atendas de la unua Parlamenta Kongreso? Sub la prezido de la plej aĝa deputito oni elektas la estraron de la kongreso: unu prezidanton, du vic-prezidantojn, du aŭ tri notariojn. Poste la elektita prezidanto transprenas kun siaj estraranoj la honorajn postenojn.

I. C. K. prezentas sian raporton, petas kontrolon pri la kaso kaj abdikante petas absolvon de la Parlamenta Kongreso.

Formiĝas laŭ elekto la Kandida Komitato, kiu prezentas sian oficialan liston, eventuale ankaŭ tiun de la opozicia partio, al la Kongreso por la elektado de la membroj de I. C. K., deklarante, ke membro de I. C. K. povas esti nur rajtigita deputito. La nova I. C. K. estas elektita por tri jaroj, sed ĝiaj membroj estas reelekteblaj.

La nova I. C. K. okupas sian lokon sur la estrado, prezentas sian programon aŭ petas ĝian kompletigon transdonante ĝin al debato de la deputitoj.

La deputitoj konscience pristudinte la programon kaj la proponojn klopodas komune fari la trijaran definitivan programon por I. C. K. kaj konsentas pri la buĝetoj de la fakestroj de I. C. K.

Estas nepre necese, ke la nova I. C. K. havu multe pli da rajtoj

© Biblioteca Nacional de España

kaj pli da libereco por la agado ol la nuna, sed estas dizirinde, ke ĝi havu ankaŭ respondecon ne nur moralan, sed ankaŭ juran.

Gravaj rimarkoj: 1) Oficistoj de I. C. K. ne povas havi alian rajton en la kongreso ol doni informojn, escepte se ili estas elektitaj deputitoj samtempe. 2) La celo de la kongreso estas evoluigi la movadon sur *kulturbazo*, konsiderante internajn problemojn, komunajn interesojn de la Esperantistaro kaj tial ĝi ne povas okupi sin pri politikaj, religiaj, klasbatalaj kaj lingvaj demandoj. 3) Proponoj, prezentotaj al la kongreso, devas esti senditaj almenaŭ *du* monatojn antaŭ la kongreso pere de la landa deputito al la oficejo de I. C. K., kiu ĝustatempe zorgas pri ilia konatigo al la deputitoj ĉu per la oficiala organo, ĉu per konfidenciaj cirkuleroj. 4) Interpelacioj, farotaj dum la kongreso, estu antaŭnotitaj, por ke la koncernaj fakestroj povu kontentige respondi. 5) En la Parlamenta Kongreso havas *parol-* kaj *voĉdonrajton* nur la elektitaj deputitoj. Aliaj esperantistoj devas esti konsiderataj kiel gastoj aŭ simpla publiko, nehavantaj rajton embarasi la kunsidojn per elmontro de siaj preferoj. En tia kazo la prezidanto havas la rajton forigi la publikon el la kongresa ĉambrego. 6) Ĉiu deputito havas nur unu voĉon ĉe la parlamentaj voĉdonoj. 7) Dum la kongreso salutparoladon povas fari nur la Prezidanto de la Kongreso, oficiala reprezentanto de la kongresa urbo kaj oficialaj ŝtataj reprezentantoj.

La Parlamenta Kongreso havas ne nur propon-, sed ankaŭ decidrajton kaj tial I. C. K. devas esti konsiderata *parte* kiel ĝia plenuma komitato. Dum ĝiaj kunsidoj la prezidanto de la Kongreso havas la solan rajton por gvidado laŭ la reformita Kongresa Regularo. En tiu regularo estas necese redakti novajn paragrafojn por certigi disciplinon, objektivan pritraktadon kaj evitigi aŭ puni la ofendan sintenadon de la nedisciplinitaj deputitoj.

La Parlamenta Kongreso okazas *en ĉiu tria jaro* kaj pro tio la eventualaj kunvenoj de deputitoj, referantoj kaj de I. C. K. mem dum la ĉiujara Internacia Semajno Esperantista (Universala Kongreso de Esperanto) havas nenian oficialan signifon. Eksterordinaran Parlamentan Kongreson povas kunvoki I. C. K. *nur en la nepra neceseco*, ĉar la kostoj de tia 5—10 taga Kongreso grave danĝerigas la ekvilibron de la Centra Kaso. La 30% de la delegitoj rajtas postuli aranĝon de skriba referendo se ili konstatas, ke ia kongresa decido estas de la I. C. K. kontraŭagata, aŭ se oni devas urĝe decidi pri grava, nedecidita afero.

En tiu okazo I. C. K. devas aranĝi la referendon 30 tagojn post la alveno de la postulo.

Oficiala organo de I. C. K. estas «ESPERANTO» de U. E. A.

Kompreneble en la nova organizo K. R. de la Naciaj Societoj

© Biblioteca Nacional de España

ĉesas ekzisti, ĉar ilian rolon pli efike povas plenumi la 4 referantoj de I. C.K. kaj la elektita(j) deputito(j) en ĉiu landa societo kaj internacia organizaĵo.

La centra oficejo de I. C. K. laŭfake dividas kaj sendas la alvenintan oficialajn aktojn al la fakestroj. Ĉiu I. C. K-ano ricevas certan honorarion por sia laboro.

Ĉiujare — almenaŭ dufoje — la membroj de I. C. K., loĝantaj diversloke kunvenas por pritrakti kaj kontroli komune siajn laborojn kaj raporti pri ĉio al la Prezidanto.

En okazo de malhelpoj (malsano, morto) la Prezidanto elektas anstataŭanton por la koncerna fako el la *referantoj*. Se mem la Prezidanto estus trafita de tia malfeliĉo, la Fakestroj elektas el inter si la novan Prezidanton, kiu gvidas la aferojn ĝis la proksima Parlamenta Kongreso kaj elektas anstataŭanton por sia antaŭa fako.

Resume mi indikas ĉi sube la dezirojn kaj bezonojn de la Esperantistaro :

1) plenan reorganizadon laŭ principoj, kiuj ebligas racian kaj demokratian disvolviĝon de ĉiuj moralaj fortoj, troviĝantaj en la movado,

2) centran gvidadon por la ĝenerala movado,

3) organizan kapitalon en la Centra Kaso de la Movado por akceli la plenumadon de la akceptita programo kaj por subteni la kulturbezonojn kaj aspirojn,

4) Parlamentan Kongreson kun respondeca I. C. K.,

5) propagandon, sisteme faratan por la ekstermovadaj medioj kaj por la interna solidiĝo kaj grandskala evoluo,

6) aranĝon de Internacia Semajno Esperantista (Universala Kongreso de Esperanto) kun aparta regularo,

7) starigon de Ekzamenaj Komitatoj en ĉiu lando kaj dum la Internacia Semajno Esperantista laŭ unuecaj plano kaj regularo,

8) oficialigon de ĉiu grava organizaĵo, celanta la ĝeneralan internacian kulturevoluon de la movado, tamen por ne malhelpi ĉiu tia organizaĵo havu certagradan aŭtonomion,

9) fondadon de kulturinstitucioj, subtenon de ĝenerale utilaj kulturentreprenoj,

10) movadon, kiu estu konsiderata de ĉiu kulturhomo ne kiel kuriozaĵo, sed kiel absolute necesa vivelemento por la socia evoluo.

La nova organizado donas grandan laboron al la Esperantistaro. Ne pensu, ke ĝi ne havas la necesan forton por plenumado de la novaj taskoj. En la nova organizo ĉiu ambiciulo havos eblecon montri

© Biblioteca Nacional de España

siajn kapablojn. La interna solidiĝo produktos efektivajn valorojn, kiuj pli alloge efikos ol la nuna brua propagando.

Por ne miskompreni min pri la centra gvidado, mi rimarkas, ke eĉ en la nova organizo ĉiu esperantisto havas sian menstarecon por siaj privataj celoj per Esperanto aŭ por Esperanto, sed lia sukceso formos nur la *pluson* al la minimume plenumenda laboro de I. C. K. kaj al ĝiaj sukcesoj.»

... ...

Ankaŭ la projektinto parolas pri *imposto de eldonistoj* kaj koncentrigo de kotizojn por U. E. A., abonoj por «Esperanto», oficiala organo de I. C. K., por «Heroldo de Esperanto» kaj «Literatura Mondo»; kaj faras kalkulon por la tri jaroj, kiel resumadon pri la financa parto de la proponoj, kiu vidigas la realon kaj efikon de la plano laŭ jeno:

«*Enspezoj*:

Balotlegitimiloj	sv. fr.	150.000
«Obolo de Zamenhof»...........................		65.000
1%-a imposto de eldonistoj...........................		18.000
Int. Semajno Esperantista...........................		8.000
Sume sv. fr.		241.000

Elspezoj:

I. C. K. (salajroj, honorarioj, administro)	sv. fr.	75.000
Balotado kaj Parlamenta Kongreso............		25.000
Sume sv. fr.		100.000

Por la plenumado de la programo por la diversaj fakoj restas *sv. fr. 141.000*. Kompreneble el tiu ĉi sumo oni devas apartigi sumon por «rezerv-kapitalo». Mi ne alkalkulis la atendeblan altiĝon de enspezoj, okazontan per la interna plifortiĝo, nek la eventualajn subvenciojn, mondonacojn, kiujn ĉiu bone organizita movado havas de tempo al tempo, kaj kiujn ankaŭ nia movado certe havos en la momento, kiam ĝi vere fariĝos kulturfaktoro en la socio.

Sincera amo al nia afero kaj objektiva prijuĝo pri la stato de la movado diktis al mi la suprajn liniojn. Mia celo estas nek seniluziigi, nek ofendi personojn, nek detrui la efektivajn valorojn, sed sole envortigi la dezirojn de tiuj, kiuj kun mi vole nevole vidas en la nuna situacio danĝeran internan krizon. Mi scias, ke miaj proponoj

© Biblioteca Nacional de España

ne estas perfekte detaligitaj kaj ke ili ne estas 100%-e perfektaj, sed mia celo estis: fari kelkajn sugestojn por averti la Esperantistaron kaj ĝiajn gvidantojn pri aspiroj kaj bezonoj de tiuj esperantistoj, aktivaj samcelanoj, kies voĉo restis ĝis nun vane avertanta, vane krianta en la dezerto de la indiferenteco. Mi plenumis mian taskon laŭ mia plej bona volo kaj nun venu la statistikistoj, administraj kaj organizaj talentoj, kompetentaj gvidantoj de la movado, ĉar estas ilia vico por paroli, serioze pritrakti kaj prilabori la sugestojn, la proponojn kaj krei tian bazon por la movado, kiu certigas ĝian estontecon. Kompletigu la proponojn, faru ilin 100%-e akcepteblaj, sugestu seriozan programon, modifu la modifendan, kompensu la kompensendan kaj eĉ unu minuton ne pensu, ke miaj vortoj skizis nerealigeblan utopion.

Per la reorganizado ni atingos duoblan celon, kies esencon karakterizos la devizo: *Per Esperanto por la Socio kaj Kulturo*. Mi estas konvinkita, ke ne ekzistas esperantisto, kiu estus malamiko de tia tendenco. Povas ekzisti diferencoj sole inter la gvidprincipoj, kondukantaj al la sama celo: *al la ĝenerala progreso*. Ĝuste pro tio mi turnas min per «Publika Letero» al ĉiu samcelano, ke per reciproka interŝango de ideoj kaj konkretaj proponoj estu preparata la vojo al la komuna laboro por pli grandskala disvolviĝo kaj racia eluzo de nia propra forto. Mi deklaras, ke tiu *intence* kaj *malprave* miskomprenas min, kiu serĉas motivojn de malsimpatio aŭ persona antagonismo en mia memorando.

Por konstrui venu ĉiu konscia kaj laborema samcelano, sed silentu tiuj, kiuj ne povas doni ion valoran krom la rigida rifuza kritiko, ĉar per tio ili ne savos, ne helpos la dronantan movadon, ili nur kriadante statistos ĉe ĝia sensignifiĝo kaj subŝlimiĝo.»

* * *

Grava sukceso de H. E. A.

La Ministro de Publika Instruado, Moŝto S-ro Marcelino Domingo, la 22an de oktobro ĵus pasinta, sin turnis al S-ro Julio Mangada, nia provizora Prezidanto, per letero diranta:

«Kara amiko: Estas ĝoje al mi, ke vi sciu mian ĵusan decidon, per kiu mi asignis al Hispana Esperanto Asocio la sumon da 5.000 pesetojn pro la deziroj de vi esprimitaj.»

Jen, do, firmega paŝo al nia triumfo, ĉar la hispana horizonto al Esperanto pli kaj pli rozkoloriĝas dank' al nia laboro, el kiu ankoraŭ ni multe esperas.

* * *

© Biblioteca Nacional de España

HECHOS INTERESANTES

En la distribución de premios de la Escuela Especial de Trabajos Aeronáuticos, bajo la presidencia de M. Caquot, director general técnico en el Ministerio del Aire, y con la delegación oficial del ministro de este ramo, con la asistencia de M. Labbé, director general de la Enseñanza técnica, y con la del coronel Garin, de la casa militar del Presidente de la República, M. A. Odier pronunció un interesantísimo discurso, del que extraemos lo siguiente:

«...Todos estos viajes han conducido muy frecuentemente a los alumnos al extranjero, máxime si conocen o saben el inglés estricto que se aprende en el colegio. He tomado sobre mí la tarea de facilitar todo esto enseñando el Esperanto a los alumnos: todos lo leen fácilmente, la mayoría lo escribe sin falta, y muchos lo hablan con facilidad, y en poco tiempo... La aviación habrá ganado algo cuando todos los mecánicos, todos los *stewards* y todos los agentes de las Compañías, en todos los aeródromos del mundo, hayan empleado algunas horas para aprender el Esperanto. Y eso sería aún más útil y práctico para todos los técnicos.»

El 21 de septiembre último, el cabildo municipal de Lyon, bajo la presidencia de M. E. Herriot, aprobó por unanimidad una proposición presentada por M. Clavel, de dicho cabildo, que dice:

«Considerando que la obra de pacificación y de aproximación de los pueblos vendrá a ser imposible en tanto que los pueblos no se puedan expresar más que por sus lenguas nacionales, el Consejo municipal de la villa de Lyon (Francia) emite su voto en pro de la declaración obligatoria de la enseñanza del Esperanto en todas las escuelas públicas y privadas del mundo entero.»

De «La Movado» (Francia).

LITERATURO

LA ROZO DE ALTENBERG

La poezio de la gotikaj katedraloj ne estas nur ĉe ilia arkitektura beleco, sed ĉefe ĉe la fido kaj entuziasmo, kiuj estis instigilo al ilia konstruo. Ne estis la nobeloj la konstruintoj, ĉi tiuj estis la popoloj; la popoloj samtempe simpla kaj malsimpla, donis siajn plej altajn valorojn kaj trafis vivigi la gotikan stilon, kiu, spite de sia difino «barbara», reprezentas la plej delikatan formon de la religia idealo.

Meze de arbaro, ĉe ĉarma valo de l' Dhün, staras la antikva kaj

© Biblioteca Nacional de España

mirinda abatejo de Altenberg, kies gotika preĝejo estas kvazaŭ kopiitaĵo de la katedralo de Köln (Kolonio).

La altaj kaj graciaj arboj, grupigite kaj ĉirkaŭante la malnovan abatejon, rigardas malestime la kolonojn de la preĝejo, kaj kiam la vento pasas tra iliaj branĉaroj, oni aŭdas strangaĵojn. Iuj murmuras al la aliaj kaj certigas, ke la gotikaj katedraloj prenis inspiron el ili, ĉar ili, la arboj, ne studinte, formas arkaĵojn, teksas volvaĵojn, grupiĝas laŭ kolonoj kaj kolonetoj, formas rozegojn, kiuj, vundite de la sunradioj, diskunmetas la lumon laŭ koloroj de l' ĉielarkaĵo.

Nu! Kion faris la homo? Imiti nian kreitaĵon! Sed la antaŭuloj estis ni. Tiel la arboj diras sin reciproke, eĉ la delikataj arbetoj, audinte ion el la arbosusuro, avidas kreskadi, ĉiam alten!, por aŭskulti tion, kion diras la maljunaj arboj kiam ili kunigas siajn foliplenajn branĉarojn kaj la vento siblas tra ĉi tiuj.

Estas bela legendo pri ĉj abatejo de Altenberg, miriganta tradicio. Kion signifas tiuj blanka kaj ruĝa rozoj ĉizitaj el ligno, kiuj aperas sur la granda altaro? Ili memorigas okazintaĵon kaj ankaŭ avertas ĉiujn kiuj pretendas plibonigi sian sorton deflankigante en similulon la malbonaĵojn destinitajn al ili.

Iam grave malsaniĝis monaĥo en la abatejo: la malsanon oni konstatis mortigonta nepre, kaj la monaĥo ekagoniis, sed la agonio fariĝis longedaŭra kaj terura turmento al la malsanulo dum kvin tagoj, pro kio la monaĥaro kunvenis en la ĥorejo por preĝi petante al Dio finon de la kvazaŭ martirigo de l' malsanulo.

Io eksterordinara okazis tiam. De la seĝo de l' ĥorejo, sur kiu ĉiam dum preĝadoj sidadis la malsanulo, naskiĝis blanka rozo. De post tri tagoj de la flornaskiĝo, la monaĥo mortis; kaj de tiam, ĉiam tri tagoj antaŭ morto de monaĥo same okazis dum jarcentoj.

Ausgarus, la plej juna el la monaĥoj, antaŭ ne multe veninte al la abatejo, ridadis kiam li aŭdis pri la historio de la blanka rozo, konsiderante la aferon sensignifa, ĉar li konsciis sufiĉe je la eknaskiĝo de la floro, aŭ de la seĝfloriĝo, tuj sin prepari por la morto, kaj dume li obstine laborege daŭrigadis ĉu desegnante ornamaĵojn sur pergameno, ĉu enprofundiĝante en la legadon de malnova manuskripto aŭ libro. Por li ne estis gravaj la eksterteraj avertoj, ĉar nur ravis lin realigo de liaj projektoj bolantaj ĉe lia cerbo, fini la multenombrajn komencitajn de li verkojn aŭ planitajn de li.

Nokton, Ausgarus eniris la preĝejon por preĝi lastan preĝon de la tago: la malheleco de la preĝejo, la silento kaj malvarmeta aero ĝiaj malpezigis lian cerbon, kaj li sentis grandan ĝojon preĝi kaj mediti en tiu delikata ambiento. Kial la homoj baraktas fari la mondon infero, kiam laboradi kaj ami similulon gvidas al la feliĉeco?

© Biblioteca Nacional de España

La vivo estas bela kaj aminda per si mem... Kaj denove Ausgarus enprofundiĝis en maron da projektoj; li pensis pri tio, kion li faris kaj faros; sed subite li paliĝis: kio estas tio sur lia seĝo? Je la pala lumo de lampo li vidis sian seĝon blanke floriĝinta, kaj malvarma ŝvito glitas sur lia frunto; li volas paŝi, sed li ne povas: la malfeliĉe avertanta blanka rozo jen sur lia seĝo, anoncante lian baldaŭan morton, frakasonte tuj lian tutan laboron. Kial morti, li tiel juna kaj plenviva? Kial ne floriĝis la seĝo de la maljuna monaĥo Francisko, kiu jam nenion povas fari kaj vere devigas la monaĥaron havi atenton kaj zorgon al li? Proksime de la seĝo de Francisko estas la *augarusa* seĝo, kaj Augarus, ŝanceliĝante, per tremanta mano, demetas la blankan rozon de sur sia seĝo por ĝin almeti en tiun de Francisko; sed jam la rozo ne estas blanka, ĝi estas ruĝa, kiel la sanga makulo de Kaeno sur la frunto.

Francisko mortis de post tri tagoj de la okazintaĵo; sed ankaŭ, je la sama tago mortis Ausgarus sed lia seĝo ne blankfloriĝis, kiel jam de tiam neniu alia seĝo de la ĥorejo de Altenberg.

Ĉu vi opinias, ke ĉi tiun historion inventis iu? Sur la granda altaro de Altenberg oni povas vidi la blankan kaj ruĝan rozojn, kiujn ne metis tie la kaprico de iu artisto.

Manuela GALLARDO GOMEZ

* * *

NUNTEMPAĴO

Muzo, estu tute plene favora
al humila ideala la bardo,
por ke elokventa estu kun ardo
lia kanto de la sento tre kora:

Benon, grandan ŝancon al trikolora
respublika nia sankta standardo,
de l' tutmonda la homam' avarigardo
al progreso kaj feliĉo tre glora.

Mi min sentas ideale fervora,
mi min sentas kaptita de l' hardo;
de l' okuloj miaj fulmas rigardo
al la temp' tuj venonta kaj ora;

ne plu malfeliĉ' aŭ tempo dolora:
ni esperu ne de l' vana hazardo,
kiel mortvundito de sur brankardo;
sed de l' ago ĉiutage labora!

Julio MANGADA ROSENORN

Madrid, Aprilo 1931.

© Biblioteca Nacional de España

BETIKO

(*Fragmento el* AVENTUROJ DE TELEMAKO, *el Fenelon*).

11

Ŝajnas ke Astreco, kiu retiriĝis en ĉielon, estas ankoraŭ ĉi-malsupre, kaŝinta inter tiuj homoj. Ne estas necese juĝistoj ĉe ili, ĉar ilia propra konscienco juĝas ilin. Ĉiuj bienoj estas komunaj al ili: la arbaj fruktoj, la legomoj, la lakto de l' ŝafaroj estas tiel sufiĉegaj riĉaĵoj, ke popoloj tiel sobraj kaj moderaj ne bezonas disdoni inter ili. Ĉia familio vaganta tra tiu bela lando, kunportas siajn tendojn de loko al loko, kiam ĝi estas konsuminta la fruktojn kaj el ĉerpinta la paŝtojn de l' loko kie ĝi loĝis antaŭe. Tiamaniere unuj ne havas interesojn subtenotaj kontraŭ aliaj, kaj ili sin amas frate kun amo neestingebla. Forigo de vanaj riĉaĵoj kaj de trompigaj plezuroj konservas al ili tiun pacon, unuiĝon kaj liberecon; ĉiuj estas liberaj kaj ĉiuj egalaj.

Ĉe ili oni ne vidas alian distingon ol tiu, kiu venas de l' eksperto de l' maljunaj saĝuloj, aŭ de l' eksterordinara saĝeco de iuj junulòj, kiuj egalas al maljunuloj plej virtaj. Trompigo, perforto, ĵurrompo, procesoj, militoj neniam aŭdigas sian kruelaa haladzan voĉon en tiu lando amata de la dioj; neniam la homa sango ruĝigis tiun teron, eĉ tiu de la ŝafoj preskaŭ ne fluas. Kiam oni parolas al tiuj popoloj pri sangoverŝigaj bataloj, pri rapidaj almilitoj, pri ŝtataj revolucioj, kiujn oni vidas en aliaj nacioj, ili ne povas eviti miregon kaj ekkrii: «Kiel! Ĉu la homoj ne estas sufiĉe morteblaj, eĉ ne mortigante antaŭtempe unuj la aliajn? La vivo estas tiel mallonga kaj ŝajnas ke ili aljuĝas longa! Ĉu ili estas sur la tero por detrui kaj malfeliĉigi sin reciproke?»

Aliparte, tiuj betikaj popoloj ne povas kompreni ke oni miru tiome la almilitantojn submetantaj la grandajn imperiojn: Kia frenezaĵo!—ili diras—feliĉiĝi per regado super aliaj homoj, kies regado tiel multe laciĝas se oni volas regi prave kaj juste! Sed, kial senti plezuron kiam oni regas spite ilia volo? Ĉio kion saĝa homo povas fari estas regi obeeman popolon, kies regadon ĝiaj dioj konfidis al li, popolon kiu petis al li esti kiel patro aŭ protektanto, sed regi popolojn kontraŭ ilia volo estas iĝi tre malamiñda por havi la falsan honoron sklavigi ilin. Almilitanto estas homo, kiun la dioj, koleriĝintaj kontraŭ la homaro, donis al la tero por ruinigi reĝlandojn kaj plivastigi dise la teruron, la malesperon, la mizeron kaj fari tiom da sklavoj kiom liberaj homoj estas. Ĉu homo serĉante la gloron ne trovas sufiĉan per saĝa regado de tio kion la dioj metis sub liaj ordonoj? Ĉu li kredas ke li nur meritos laŭdojn se li estas maljusta, perforta, malhumila, uzurpa kaj tirana super ĉiuj siaj najbaroj? Estas necese sanĝi kun la

© Biblioteca Nacional de España

milito nur por defendi la liberecon. Feliĉa tiu, kiu ne estas sklavo nek ambicias sklavigi aliulon! Tiuj grandaj almilitantoj, kiujn oni priskribas al ni tiel glore, similas superakvantajn riverojn, kiuj ŝajnas majestaj, sed ruinigas la fruktodonajn kampetojn, kiujn ili devus nur surverŝi.»

Post kiam Adoam estis tiel pentrinta Betikon, Telemako, ĉarmata, faris al li iajn kuriozajn demandojn: Ĉu tiuj popoloj trinkas vinon?

Ili ne bezonas malpermesi tion, ĉar ili neniam volis trinki, kaj ne pro manko da vinberoj. Nenia lando havas pli bongustaj, sed al ilia sufiĉas ilia manĝado kaj tiu de aliaj fruktoj, kaj ili timas la vinon kiel la malvirtigilon de la homoj. Ili diras: «ĝi estas speco de veneno, kiu furiozigas, ne mortigas la homon, sed bestigas ĝin. La homoj povas konservi sian sanon kaj forton sen vino; kun ĝi, ili riskas ruinigi sian sanon kaj perdi siajn bonajn kutimojn.»

Telemako diris tuje: Mi ankaŭ volus scii kiaj leĝoj regulas la geedziĝojn en tiu nacio. Ĉiu viro—respondis Adoam—nur povas havi unu virinon, kaj estas necese ke li gardu ŝin dum vive. La honoro de la viroj en tiu lando tiel dependas de l' fideleco al la adzinoj, kiel en aliaj landoj la honoro de la virinoj dependas de l' fideleco al ŝiaj edzoj. Nenia popolo estis iam tiel honesta nek tiel ĵaluza pri sia pureco. Virinoj estas tie belaj kaj agrablaj, sed naivaj, modestaj kaj laboremaj. La geedzoj estas pacemaj, fruktodonaj senmakulaj. Ŝajnas ke edzo kaj edzino estas nur unu homo kun du malsamaj korpoj; ambaŭ partoprenas la domajn laborojn; edzo direktas eksterfamiliajn aferojn; edzino sin enfermas en sia hejmo; ŝajnas ke ŝi estas farita nur por lin komplezi; atingas lian konfidon kaj ĉarmigas lin pli per sia virto ol per sia beleco. Tiu ĉarmo daŭras tiom kiom la vivo.

Sobreco, modereco kaj pureco de kutimoj donas al tiu popolo longan vivon, libera pri malsanoj. Oni vidas maljunulojn cent aŭ centdudekjarajn, kiuj ankoraŭ havas gajecon kaj forton.

Telemako aldonis: Restas al mi scii kiel ili agas por eviti militon kun najbaraj popoloj.

La naturo—respondis Adoam—apartigis ilin de la aliaj popoloj, unuflanke per la maro, norden per altaj montoj. Cetere, najbaroj respektas ilin pro ilia virto. Ofte aliaj nacioj, kiam ili ne povas interakordiĝi, nomas ilin juĝistoj por siaj konfliktoj, kaj al ili fidis terojn kaj arbojn pridiskutatajn. Ĉar tiu nacio neniam perfortis iun, neniu malfidas ĝin. Ili ridetas kiam oni parolas al ili pri reĝoj kiuj ne povas interkonsenti pri la limoj de siaj ŝtatoj. «Ĉu tio estas timebla—ili diras—ke tero manku por la homoj? Ĉiam estos pli da tero ol tiu kiun ili povos kulturi. Dum estas liberaj nekulturitaj teroj ni ne volas eĉ de-

© Biblioteca Nacional de España

fendi la niajn kontraŭ najbaroj venantaj por almiliti ilin.» Oni trovas en la tuta loĝantaro de Betiko nek malhumilecon nek malbonfidon nek deziron pligrandigi ĝian teritorion. Tiel la najbaroj neniam timas ĝin, nek ĝi povas esperi timigi la najbarojn, tial ke ĝi lasas ilin trankvilaj. Tiu popolo forlasas la landon aŭ mortigus sin mem antaŭ ol akcepti la sklavecon; do, ĝi estas tiel malfacila por submetiĝi, ol ne kapabla por submetigi aliajn. Jen kio kaŭzas longedaŭran pacon inter ĝi kaj ĝiaj najbaroj.

Adoam finis sian paroladon rakontante kiel la fenicoj komercis en Betiko. Tiuj poloj—li diris—miregis kiam ili vidis sur la ondoj de la maro fremdulojn kiuj venis de tiel longe, ili lasis nin starigi urbon sur la insulo Gades (1), eĉ ricevis nin bonece kaj donis al ni ion el ĉio kion ili havis, ne akceptante ian pagon. Plie, ili promesis doni al ni malavare la tutan lanon kiu malmankus al ili post kiam ili estus farinta sian provizon. Efektive, ili sendis al ni grandan kvanton da ĝi. Doni al fremdulo ĉion kio al ili malmankas, estas por ili plezuro.

Ili forlasis al ni sen bedaŭro siajn minojn, kiuj estis neutilaj por ili. Ŝajnas al ili ke la homoj ne estas saĝaj, kiam ili serĉas tiel klopode en la internaĵoj de la tero tion kio ne povas feliĉigi ilin nek plenumi al ili ian veran bezonon. Ili nin diris: «Ne enfosu tiel profunde la teron, kontentiĝu per ĝia kulturo kaj ĝi donos al vi fruktojn, kiuj vin nutros, vi eltiros el ĝi bienojn valorantajn pli ol la oro kaj la arĝento, tial ke la homoj nur deziras oron kaj arĝenton por aĉeti nutraĵojn kaj subteni sian vivon.»

Ni volis ofte lertigi al ili pri la marveturarto kaj kunporti tiulandajn junulojn al Fenicujo, sed ili neniam konsentis ke siaj filoj lernu vivi kiel ni. Ili diris: Ili lernus bezoni ĉiujn aĵojn, kiuj estas al vi tiel necesaj; ili volus ilin akiri, forlasus virton por havigi ilin al si per malbonaj rimedoj. Ili iĝos kiel homo havanta bonajn krurojn, kiu perdis la kutimon marŝi kaj alkutimiĝas fine esti ĉiam portata kiel malsanulo. Ili miras navigacion pro la genio de tiu arto, sed kredas ke ĝi estas malutila. Ili diras: «Se tiuj gentoj havas en sia lando sufiĉon por vivi, kion ili iras serĉi alilande? Ĉu ne sufiĉas al ili tio kio sufiĉas al ilia naturo? Ili meritas ŝipperei ĉar ili serĉas la morton meze de ventopluvoj por kontentigi la avarecon de l' komercistoj kaj flati la pasiojn de aliaj homoj.»

Telemako ravis aŭuskultante tiujn paroladojn de Adoam, kaj ĝojis scii ke estas en la mondo popolo, kiu obeante la naturan leĝon, estu tiel saĝa, kaj samtempe tiel feliĉa. Ho!—li ekkriis—kiel malprok-

(1) Hodiaŭ Kadiz'o.

© Biblioteca Nacional de España

sime estas tiuj kutimoj de la vantaj kaj ambiciaj de l' popoloj kiuj sin juĝas plejsaĝaj. Ni estas tiel malbonigitaj, ke apenaŭ ni povas kredi, ke tia naiveco tiel natura povas esti vera. Ni rigardas la kutimojn de tiu papolo kiel bela fablo, kaj ĝi sendube rigardas niajn kiel monstra inkubo.

(*El hispana traduko esperantigis*: F. R.)

* * *

LA LETERO

(NOVELO)

Tiun vesperon, la interparolado temis pri la poŝtservado. Kelkaj amikoj mallaŭdis la oficistoj; aliaj ilin defendis, aldirante ilian malgrandan salajron kaj ilian pezan laboron. Miquel, loĝinte en fremdlando, certigis ke la tiea poŝtservo estas pli malperfekta ol la nia. Heleno rememorigis la malnovan proverbon: «Nur perdiĝas tra vojo tiuj leteroj, kiuj devas perdiĝi.»

—Eĉ tio estas malprava, interrompis Dolores, estas kelkaj kiuj devas perdiĝi kaj alvenas al sia adresloko.

—Neniu devas perdiĝi: novaĵoj, ĉu agrablaj, ĉu malagrablaj, interesas, kaj se, okaze, maljuna aŭ malsana aŭ malforta homo devas ignori, certe la familianoj trovos rimedon por kaŝi al li la veron.

—Ne ĉiam, rediris Dolores, kaj mi mem posedas certajn pruvojn: okazis al mi antaŭ kelkaj jaroj, aventuro drama, vulgara kaj simpla por multaj homoj, sed kiu kortuŝis min, tiel certe ĝi konvinkis al mi ke foje tio, kio ŝajnas utila, estas malprofita...; sed tio estas preskaŭ historio.

—Rakontu, rakontu, ni diris multaj ĉeestantoj, ni eksentis scivolemon koni tion.

—Ĝi estas iomete malgaja; sed, se vi tion deziras... Kaj sin adresante al ni, ŝi komencis rakonti per ŝia voĉo klara kaj vibra:

...Tion, kion mi intencas rakonti, okazis antaŭ kelkaj jaroj; sed tiel forte impresiĝis en mia menso, ke mi rememoras eĉ plej malgravajn detalojn de tiu memorinda ekskurso. Mi estis dekkvinjara, mi ĵus finigis sukceksplene la unuan studkurson; kaj mia farto estis iom malkontentiga; miaj gepatroj decidis min sendi pasigi tiun someran libertemporo en malgranda vilaĝeto de nia montaro, kie loĝis malproksimaj geparencoj niaj. Mi forveturis do, kun mia fratino Isabel, kaj tie ni trovis kelkajn amikinojn, kiuj ankaŭ somerrestadis; ĉiuj junaj kaj bonhumoraj. Ni pasigis ravplezurajn monatojn; la tempo glitis rapide kaj niaj familioj skribis al ni pri hejmenreveno.

© Biblioteca Nacional de España

Unu el la lastaj septembraj tagoj, ni ĵus ellitiĝis, kiam eniris Justina, unu el niaj amikinoj, kaj diris:

—Ĉu vi estas kapablaj piediri dek mejlojn?

—Certe jes, ni respondis samtempe.

—Do, pretiĝu. Hodiaŭ estas la «festoj» ĉe Errotaberri (1) kaj se vi volas, ni iros tien.

Ni ekiris. Estis belega tago: unu el tiaj tagoj dum kiaj, se velkintaj folioj kaj sekaj herbejoj ne avertos al ni, ni kredus esti en printempo. Aŭtuno kaj printempo similas unu la alian, kiel matena kai vespera krepuskoj: sama lumo, simila aspekto de la objektoj; sed ĉe la aŭtuno kaj ĉe la vesperiĝo estas profunda kaj neestingebla melankolio, malgajeco empenetrita en ĉiu arbo kaj en ĉiu floro, melankolio de estinteco: Printempo estas espero; aŭtuno, elreviĝo.

Ni vojiradis iomete kortuŝitaj: la kampara malgajeco empenetris niajn sentojn, ni memoris la belajn posttagmezojn ĝuitajn sub la fagarbaro, la ekskursojn en la proksimajn montpintojn; la pilgrimojn al unu kaj al alia kapelo, kaj ni rememorigis ĝue la du monatojn pasitajn ĉe la plensunlumo, ĉe plenliberaero, meze de la herbejo kaj de la erikejo, gajaj kiel alaŭdoj, malpezaj kiel damcervoj kaj liberaj kiel vento; kaj ni pensadis ĉagrene ke tio ĉi finiĝos, ke ni baldaŭ estos submetitaj al niaj devoj, ĉu gravaj, ĉu malgravaj, sed precipe al la tro regulitaj moroj de la mallibera urba vivado.

Ni ĉiuj silentadis, neniu interkomunikis siajn ideojn, sed eble ĉiuj havis saman penson.

Subite Justina, kiu estis la plej frivola kaj gaja ekdiris:

—Oni dirus ke ni iras al enterigo ia, anstataŭ iri al la festoj de Errotaberri!

Ĉiuj ekridegis, kvamkam la parolo ne estis certe genia. Respondis Isabel, rediris Elena kaj la konversacio devenis ĝenerala.

—Ĉu vi memoras kiam ni vadis en la rivero? Kaj tiun tagon kiam ni rekoltis pomojn en tiu monto?

—Ĉu vi memoras la fabelon pri la Basa Jaun (2), rakontita de onklino Joŝefa? Kia propra loko por koboldoj!

Ektremo pasis tra ĉiuj ni. Meĥanike ni ĉirkaurigardis: Arbaro dekstre; arbaro maldekstre; la vojo malaperas meze de la arboj formantaj egan arkaĵon; kvankam ni estis en valo, ĉirkaŭata de altegaj montoj, ni ne vidis iliajn pintojn, nur ni vidis kelkajn ĉielpecojn bluajn, inter la malhela kverka foliaro.

Arbaro estas iel dia; kvankam ni, urbaninoj, estis malmulte emaj

---

(1) Nomo de la vilaĝo. Vasklingve ĝi signifas: muelejo nova.

(2) Basa-Jaun = Arbara Sinjoro, popola vaska fabela estaĵo.

© Biblioteca Nacional de España

al la legendkredo, momente ni pensis: Ĉu vere ekzistas Basa Jaun? Se la vilaĝfabeloj ne estus nur fabeloj... Se meze de tiuj grandegaj aroj da arboj, subite aperus la mistera estaĵo, per kies nomo la montaraj patrinoj silentigas siajn etajn ribelulojn?...

Mi ekaŭdis bruon malproksime, ĝi estis mallaŭta bruo, daŭra, unutona. Ĉu ĝi reale ekzistis aŭ ĝi estis nur frukto de nia fantazio, troekscitita pro la rememorigo de malnovaj fabeloj?

Mi direktis rigardon al miaj amikinoj, por certiĝi ke ili ne sentas tiun misteran bruon, kaj mi timiĝis vidante, pentrita sur iliaj vizaĝoj la plej profundan teruron. La bruo, dume proksimiĝis.

—Tiu bruo... Mi time riskis.

—Tiu bruo... Respondis Justina, pli pala ol neĝo.

(*Finota*).

ENLANDA KRONIKO

Zaragoza.—S-ro. Carnicer el «Zaragoza Esperantista» faris paroladon pri Esperanto en la Agrupación Cultural kun granda sukceso. S-roj Luis Martínez, Alfonso Pérez kaj José Carnicer ekklarigis kursojn kaj baldaŭ ekfunkcios alia por virinoj, sub gvidado de tiu grupo, kiu celas plej konvenan loĝejon, kaj tuj tribunalo juĝos la esperantan kapablecon de multaj el ĝiaj grupanoj.

Gijón.—Astura Esperanto Asocio vigle agadas, sukcese disvolvas sian esperantan kurson, entuziasme, fervore kunvenigas la tutan membraron kaj decidas esperantajn aferojn; laste ĝi voĉdonis favore la Regularon de H. E. A. aperintan sur nia oficiala organo.

Bilbao.—Jus la ĉi tiea grupo inaŭguris sian novan loĝejon ĉe la strato Iturribide, 6 - kie disvolviĝadas kurso ĉeestata de multenombra lernantaro. En la nova loĝejo okazis granda propaganda parolado pri Esperanto, kaj la grupo celas solenigi kiel eble plej grandioze la 25an datrevenon de sia fondo. La entuziasmo estas granda.

Palma de Mallorca.—S-ro. Ferdinando Redondo klarigas esperantan kurson kaj celas restarigi la esperanto-movadon ĉi tie, kaj tion ankaŭ li celas per oftaj artikoletoj sur la lokaj ĵurnaloj; esperinde estas, ke la esperantistoj de Palma de Mallorca renaskiĝu entuziasme al nia afero.

Cheste.—Patrocinado por su Ayuntamiento, se celebró brillantemente el 18 del pasado octubre el descubrimiento de una lápida conmemorativa en honor del Dr. Zamenhof, en la calle que lleva su nombre. Presidió el acto, en representación del Cabildo, el primer Teniente de Alcalde y entusiasta esperantista don Rafael Vidal,

© Biblioteca Nacional de España

quien, en brillantes palabras, expuso ante la muchedumbre congregada el objeto de la fiesta. Los samideanos Sres. Máñez, Capllure, Piñó, Guillén y Quiles, hicieron en levantadas frases la apología del Maestro y de su imperecedera obra, dándose por terminado el acto dentro del mayor entusiasmo por la idea zamenhofana.

AMUZAJOJ

CIFEROJ KAJ LA HISPANA RESPUBLIKO

Krom la kuriozaĵo publikigita en la septembra numero de HISPANA ESPERANTO-GAZETO pri la dato de la starigo de la Respubliko, oni povas citi la jenajn:

Se oni sumas la numerojn 14 (tago) + 4 (monato aprilo) + 31 (jaro) ni ricevos la numeron $49 = 7 \times 7$.

Respubliko estis proklamata mardon (*tria* tago de la semajno) *dekkvaran* de aprilo; tiu estis la unua mardo; la *dekkvara* mardo estis la 14an ($14 = 7 + 7$) de julio (7^a monato) kaj tiam okazis la solenan malfermon de la parlamento.

Post *sep* monatoj de provizora registaro, tio estas, la venonta novembro, estos eble aprobata la Konstitucion kaj starigata la definitiva registaro.

Por ni, esperantistoj, la 14an aprilo estas neforgesebla dato. La 14an aprilo de 1917 ($14 + 4 + 17 = 35 = 5 \times 7$) mortis nia majstro, kaj 14 jaroj poste okazis ĝojiga politika fakto.

FERNANDO REDONDO

* * *

DIALOGO

—Ĉu 2 venas el 1 - 2 - 3?

—Ne, sinjoro, 2 venas el 1 - 3, kie li komercas po grande en 2 - 3 kaj silko.

(*Anstataŭu la numerojn per silaboj por trovi la konvenan sencon de la interparolo*).

SOLVO al la enigmo de la antaŭa numero:

A
OR NA MU
ANA TO MIO
MU MI O
O